

II. ének

Mi volt az éj nagy leple alatt? ...
 Suhanc álmodta, hogy táncolt ...
 Gyöngye női karok, végzetes láncok
 szorították testét, duzzadó nyakát —
 emlékszik tisztán egy asszonyarcra,
 amely őrjítő illatba hajtva
 olyan mint a virágzó akác ...

Elmélkedett az álom fölött ...
 mely zsibbasztó még a melegével.
 Kutatta már Freud álom-elméletében
 a misztikus, igaz, hogy Okot,
 s az mindig két egyenlő részre válva,
 úgy tűnt, eredmény nélkül, mindhiába
 ökleli magát, mint egymást a kosok ...

Mondom, elmélkedett az álom fölött ...
 Az alvás számára mindig újat hozott —
 mint számozott, fürge szerencse-dobok,
 pörögtek lassan az éjek,
 de akár a szerencsejáték szeszélyében
 fordulataikkal remény, váratlan vészjel
 színeztet egy-egy álomképet ...

A képletek sose zavarták meg:
 nem illesztett példát következményre
 a titok háttérébe lépve
 álmodó-laikusnak maradt —
 nem élt benné Cagliostrónak szenvedélye:
 kutatni fényévnyi-mélységbe érve —
 mit rejtenek a tudat alatti-tavak ...

Ő ormoknak volt az imádója —
szimbólum nélkül, amit a természet adott;
mellbetegek, vérnyomásos-aggok
ahová gyógyulni menekülnek —
ahol a lég mint könny oly tiszta
mikor a Nap lelkét issza,
s miriád hókristály égve lüktet...

Borzadva gondolok én a hegyoromra,
amelyen kánikulában kecske
legel (ritkás szőre vörösre festve
a völgyből alighogy ködlik)
amit, úgylátszik, nem vigyáz pásztor —
körülszökken, cserjésből tisztásra gázol
rágcsálva, tavasztól kora őszig...

Bosznianak, Szlovénianak hátán
rengeteg ilyen vak-fároszt
látni — miként bőrön a pattanások,
hajnalban rőten fölizzanak — fájnak —
s midőn egyik felén a völgybe esve
a Nap — másik felén már öreg este
szállja meg a tájat;

Az örökös hűvösség is bánt,
amely folyton zúdul alá a hegyről,
s az esős-évszak, amikor megjön
élessé teszi a követ, enyvvé az agyagos rögöt,
s a ború, mely gyakran jó e tájra,
maga a pokolnak tátongó szája,
mely örjögő robajjal röhög...

Nem tudom miféle varázsa,
kelleme van a hegyitájnak mégis...
nyugtalanít a vadság, zaklat a lég-iz
mely vadmézre, szederre, mentára lelve
szűz-humuszról, erdők lombjáról sodort
harcával olyan, mint könnyű borok
erős, megríkató lelke...

Suhanc Bácskának összültötte —
rég, földtűró családja-ág...
korán kapott, átkos tudóbaját
(mint sírből föl-fölkelők),

vitte mint kiáltó, nagy vádat
letenni irigyelt Szlovéniának
varázsló lábai előtt...

(Kisebb lehetett siráma Jeremiásnak
mint (az újabb tudós-korok
vihara mit eddig sodort
változó, titkos horizonton
ide kelő Nap, fekete Bolygó-
ként) a bánat, mely rontó
inségből támad, s újuló nyomorokból...)

Ahova barátom gyógyulni ment föl:
Golnik a neve a szanatóriumnak.
Kis faluból szekér- és gyalogutak
kigyóznak föl a hegyre bozót
és fák között, hová lélekben visszatérve
gondol, im, a kísértetes-télre,
s a lázra, mely vérében föl-föllobog...

Kísérti élete nagy-nagy eseménye:
a t. b. c. s az első női lélek,
mely halállal már-már megpecsételt
lényének lett bánata-reménysége —
amelynek ama szürke, darab
zuzmárás, acél egek alatt
ma is otleng még szent, nagy fénye...

Szerelmes lett a jóbarátunk —
(szerintem, elemi-természet-fogoly)
ahogyan régi „művelt-polgári módon”
a vágyat megnevezni szokták —
mivégett Ádám törvényt bontott,
latrok estek el s erős trónok
vázát zúzták szét, mint törékeny ostyát...

A női szó, mely fuvola hangján
a kígyót is megbűvölte volna,
nem volt Marilyn sem Gioconda
szép szájából édes, hívó ének...
kínozta Suhancot, égette orozva —
a pusztatűz nyáron ahogy szokta
perzselni a száraz sík-vidéket...

„Egyszerű, átlag-szépség” volt Lona;
 kék szemei mint korunk
 nőinek szeme sokat borult
 be csalódástól, férfi hűtlenségtől —
 találkoztak, mint fény és homály:
 hogy higgyen néki, ahhoz korán —
 s hogy néki legyen — már-már későn...

A válásnak megjött fájó perce...
 a búcsú rövid volt, kemény, szókott...
 Mely emlékében néha föl-föllobog,
 nyújtotta forró, sápadt kezét: —
 „csókoljon, fiú, ma utoljára csokol...
 a férjem, a gyerekem vár otthon...
 feledjen... játék volt... semmi egyéb”...

Az asszonyt bosszú vezérelte: —
 fölszítani tüzét a férfi-kínnak...
 Rossz író, mely valóbb képet hamisíthat
 asszonyi szeszélyről-furcsaságról:
 (nem lehetne jobb tárgyat magának) —
 melyben a nő lakik, azt a házat
 megkeresheti Novi Sadon...

Suhanc az álmára gondol mostan.
 Első, kihülő nagy szerelme
 a sivár szétomló képkeretbe
 illik, melyet az álom csinált —
 a játékos asszony mintha integetne,
 s ő indul egy sirszerű-kerévetre
 mint megbúvölt, remegő diak...

De melyekből végzetes szenvedély alakulna:
 őt a töprengő-magány fiát
 hitvány szerelmi-komédiák
 meg nem tévesztik többé — látja —
 kitépte szívéből a szennyet,
 s szíve úgy zeng, mint a gyermek
 nyugodt kezében a hárfa...

Gondol az ifjúságra mely
 (sírját zsegen, fiatalon ássa
 már, a züllés-mocsarába mártva
 korcsul; embertelen és hideg) —

szemét-könyvek, filmek, alkoholok
 örületéből megrázó fogalmat hozott
 magával s alázó természet-hitet...

A jövődő tisztaságnak áldozott már...
 A múltja fölemelő-kin volt —
 (Ég veletek kéj-rabnői, szabados-odaliszkok,
 fizetett Margitok, fizető Tecák!)
 Az erőt, amit más balgán szerte csókol,
 ösztönös, mélyülő transzmutációkon
 ő termő szellem-erővé tesz át...

Láttam én tükröt, amelyet
 a Nap gyújtott föl: lángolt —
 két szememben, im, lélek-zsarátnok,
 ősvilágosság fényel —
 szűz pirosságban, mit alkony kevert,
 ott áll a tisztaság: a gyerek,
 túl minden aljas szenvedélyen...

Itt van az ember, a szemeiben...
 Iriszében tűz gyul, fölcsap tenger,
 ölelő bús hullámmelvel
 átfog, magához szorít —
 néma világában zavart,
 megvert gonoszság-hadak
 örülete már magával viaskodik...

Néz rád a szempár...
 Vissza se néz a törzsre,
 amelyet öröklött önzés tört be,
 alázó-hagyomány nyomorított —
 amely csillagtalan, szürke estét
 jelképez; éjt, amelyben lesnek
 rád kórok, kegyetlen nyomorítók...

Szelíd fényesség van benne —
 A csöndje ölel, csöndje szeret...
 És nincs idő, nincsen emlékezet,
 s az agy terméke a rideg —
 A szív zsong a sejtés alatt,
 mint kígyók és üvöltő vadak
 nélkül trópusi-liget...